Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Jasper Stoorvogel	**Datum**	26 januari 2024
Doorkiesnummer	14030	**Kenmerk**	12015818
E-mail	jasper.stoorvogel@utrecht.nl	**Onderwerp**	Reactie Initiatiefvoorstel “Open uitnodiging Gemeenschapsraad”
Bijlage(n)		**Beleidsveld**	Participatie

Geachte leden van de raad,

Op 11 januari 2024 is door EenUtrecht een initiatiefvoorstel ingediend met als titel ‘Open uitnodiging Gemeenschapsraad’. Hierin wordt voorgesteld om het instellen van gemeenschapsraden mogelijk te maken en te formaliseren in een nog nader uit te werken Verordening Gemeenschapsraden, waarmee Utrechters met zes verschillende rechten hun (sub-) buurt of wijk kunnen vertegenwoordigen. Wij hebben het initiatiefvoorstel met belangstelling gelezen. Met deze brief geven wij u graag onze bedenkingen ten aanzien van dit voorstel.

Algemene reactie
In het initiatiefvoorstel geeft EenUtrecht aan zich zorgen te maken over de afstand tussen overheid en burger en de lokale democratie te willen verbeteren. Wij lezen het voorstel als een aanmoediging aan Utrechters om zich te verenigen, hun stem te laten horen en initiatief te nemen om zich in te zetten voor hun buurt of wijk. EenUtrecht geeft hierbij aan dat als Utrechters meer te zeggen hebben over hun eigen buurt de oplossingen beter worden en er meer ontmoeting en verbinding ontstaat. Het college deelt deze overtuigingen uit het initiatiefvoorstel. Zo staat in hoofdstuk ‘Contact maakt de stad’ van het coalitieakkoord: “De grote uitdagingen die spelen in onze stad, wijken en buurten vragen om meer ideeën, zeggenschap en tegenmacht van Utrechters, jong en oud.” De ambitie van het initiatiefvoorstel past ook bij het programma Samen stad maken waar we momenteel werken aan een herijking met onder andere een kompas voor zeggenschap en leidende principes voor houding en gedrag. In de raadsbrief 'Focus en koers herijking Samen stad maken' schreven we: “Daarnaast gaan we in het kompas nadrukkelijk aangeven waar we kansen zien voor meer zeggenschap en eigenaarschap voor Utrechters om zelf in positie te komen of de regie te nemen.” Dit kompas zullen wij als onderdeel van het kaderstellend beleid van Samen stad maken in het eerste kwartaal van 2024 ter besluitvorming aan u aanbieden.

Wij waarderen zeer dat EenUtrecht zich ook voor deze ambities inzet en hiervoor een uitgewerkt initiatiefvoorstel heeft geschreven. We delen de achterliggende overtuigingen, maar het college is van mening dat die op een andere manier beter bereikt kunnen worden. Daarom geven wij u hier onze bedenkingen over het initiatiefvoorstel. In hoofdlijnen gaat het ons om de volgende punten:

1. EenUtrecht doet een voorstel om een nieuw instrument toe te voegen, naast de bestaande mogelijkheden en de basis die is gelegd voor de wijkplatforms. Het heeft onze voorkeur om de bestaande kracht in de stad te versterken. Bewoners kunnen zich onder andere al verenigen in een wijkplatform, een zelfstandig overleg van bewoners dat bewoners onderling verbindt en zorgt voor een link met de gemeente.
2. In het initiatiefvoorstel wordt gesproken over een zestal exclusieve rechten voor erkende gemeenschapsraden. Het uitgangspunt dat Utrechters die verenigd zijn in een gemeenschapsraad meer rechten hebben dan andere Utrechters past niet bij de ambitie van Samen stad maken. Dat zit onder meer in het feit dat deelnemers aan een gemeenschapsraad zichzelf aanmelden en er geen sprake is van loting of verkiezing om een zo goed mogelijke afspiegeling van de stad te bereiken. Voor ons is de mening van iedere Utrechter belangrijk. In de raadsbrief Focus en koers herijking Samen stad maken schreven we hierover: “Door duurzame relaties met Utrechters en organisaties op te bouwen en te versterken, willen wij een breed beeld krijgen van wat er leeft in de stad. Daarbij hebben wij extra aandacht voor wat wij noemen ‘het ongehoorde geluid’.” Veel Utrechters willen zich niet verenigen in een wijkplatform, gemeenschapsraad of andere bewonersorganisatie, zij laten hun stem op andere manieren horen. Het geven van exclusieve rechten aan een gemeenschapsraad, maakt dat anderen deze rechten niet hebben en vergroot de betrokkenheid van Utrechters niet.
3. Een uitgangspunt van dit initiatiefvoorstel is dat Utrechters hun wijk via een gemeenschapsraad kunnen vertegenwoordigen. Het goed vertegenwoordigen van een hele wijk of buurt is echter lastig. Veel Utrechters willen niet worden vertegenwoordigd door de bewonersorganisatie in hun buurt, laat staan zich hierbij aansluiten. We gaan er daarom vanuit dat bewonersorganisaties een belangrijk geluid uit de wijk laten horen, maar zien volledige representativiteit niet als een haalbaar streven. Als college willen we graag de verschillende geluiden uit de wijk horen om een goede afweging te kunnen maken. Daarbij weegt een advies dat aantoonbaar breed gedragen wordt zwaarder dan een advies waarvoor dat niet is aangetoond. De gemeente houdt ook zelf een inspanningsverplichting om de verschillende geluiden te horen.
4. We willen graag toe naar een betere samenwerking met de stad. Het initiatiefvoorstel zet vooral in op het versterken van het geluid vanuit bewoners, maar niet in een vorm die maakt dat we beter gaan samenwerken. De voorgestelde rechten dragen het risico in zich mee de wij/zij-gedachte te versterken, bijvoorbeeld door de 'eigen' wijkvisie van gemeenschapsraden en het recht om advies te geven op raadsbrieven. Er zullen altijd tegenstrijdige belangen zijn, maar als college willen we juist investeren in vroegtijdige samenwerking, om als stad en gemeente zoveel mogelijk tot gezamenlijke plannen te komen.

Verder ontbreekt in het initiatiefvoorstel een financiële dekking. Het ondersteuningsbudget kan van €100.000,-, oplopend tot €800.000,- per jaar gaan kosten. Daarnaast zijn veel kosten niet beschreven, zoals de inzet van een gemeenschapsondersteuner, ambtelijke inzet en communicatiemiddelen. In het initiatiefvoorstel is te lezen dat er participatie heeft plaatsgevonden met enkele actieve Utrechters. Hierin missen we de inbreng van Utrechters die minder actief zijn in bewonersgroepen en we zijn benieuwd of die Utrechters zich door de voorgestelde rechten inderdaad eerder willen aansluiten bij een gemeenschapsraad. Wij zien dat enkele wijkplatforms dit voorstel omarmen, maar een deel ook zeer kritisch is op de voorgestelde rechten en liever het bestaande wil versterken.

Reactie op de zes voorgestelde rechten

Hieronder zijn onze overwegingen per voorgesteld recht beschreven:

- *Visierecht:* alle Utrechters hebben ook nu al het recht om een buurt- of wijkvisie te maken. EenUtrecht stelt voor dat gemeenschapsraden een visie opstellen zonder deelname van de gemeente en de gemeenteraad te laten reageren welk deel wordt overgenomen en welk deel niet. Een risico in dit recht is dat bewoners heel veel energie en tijd steken in een buurt- of wijkvisie

terwijl de raad altijd het recht houdt om er maar weinig van over te nemen omdat er niet voldoende wordt ingegaan op een aantal stedelijke ambities die eerder door de raad zijn vastgesteld. Daarnaast denken wij dat we tot een betere buurt- of wijkvisie komen als we het samen doen; als de gemeente de stedelijke ambities en vakkennis kan inbrengen en Utrechters en organisaties hun ervaring en hun kennis kunnen inbrengen. Als we gezamenlijk toewerken naar een visie die door de raad wordt vastgesteld heeft deze ook meer status.

- *Adviesrecht:* alle Utrechters hebben het recht om advies te geven aan het college en de gemeenteraad en alle adviezen worden serieus genomen. Dit is in lijn met de aangenomen motie M369 'Adviesrecht voor de wijkplatforms'. De gemeente hoort op adviezen een gedegen reactie te geven. Het adviseren op reeds verstuurde raadsbrieven, zoals in het initiatiefvoorstel wordt beschreven, is vanuit de gedachte van Samen stad maken in de meeste gevallen te laat. Als college willen we juist aan de voorkant met Utrechters in gesprek om gezamenlijk tot plannen en oplossingen te komen. Het voorstel om automatisch een kopie te krijgen van alle voor de wijk of buurt relevante raadsbrieven is in de praktijk lastig uitvoerbaar, omdat veel raadsbrieven voor elke wijk of buurt relevant kunnen zijn.
- *Recht op inzicht in de lokale begroting:* als gemeente geven we zoveel mogelijk openheid en transparantie over de inkomsten en uitgaven. Deze zijn veelal niet te verbinden aan een bepaalde wijk of buurt, omdat we programmatisch begroten. Daarnaast weten we op het moment van begroten vaak nog niet in welke wijk de middelen landen, dat is afhankelijk van waar het nodig blijkt. Bij stedelijke uitgaven is niet te zeggen hoeveel iedere buurt daarvan profiteert. Het is daarom niet mogelijk om alle uitgaven in de buurten nog verder inzichtelijk te maken.
- *Lokaal budgetrecht:* we delen de ambitie om voor een deel van het budget van enkele opgaves, die specifiek voor een wijk of buurt zijn bestemd, de regie bij bewoners te kunnen leggen als daar behoefte aan is. Dat doen we bijvoorbeeld vanuit de buurtagenda's. Bredere mogelijkheden en de behoeften hiervoor worden verkend. Zo is één van de ontwikkelopgaven uit de Nota van uitgangspunten Met elkaar, voor elkaar, Onderdelen van de Sociale basis en Basiszorg: "*Gemeenschap centraal: samen met bewonersinitiatieven, sleutelpersonen en de partijen in de sociale basis uitwerken wat "Gemeenschap centraal" concreet betekent voor onder andere de samenwerking in de wijken/ buurten en de verdeling van taken en (financiële) middelen. (…) Daarbij wordt ook verkend of een buurt- of wijkbudget daarin een toegevoegde waarde heeft*." We hechten eraan deze verkenning eerst samen met Utrechters te doen, voordat we hierover een besluit nemen.
- *Regierecht op het lokale Initiatievenfonds:* het is mogelijk om via het Initiatievenfonds een buurtbudget aan te vragen tot een maximum van €35.000,- per aanvraag. We verkennen daarnaast samen met Utrechters de mogelijkheden voor grotere buurtbudgetten vanuit de inhoudelijke opgaves, wat past bij de visie van Samen stad maken. Het beheren van het gehele wijkdeel van het Initiatievenfonds vinden we als college niet wenselijk. Onder andere uit de herijking van het Initiatievenfonds blijkt dat veel Utrechters het beheren en verdelen van gemeenschapsgeld een taak van de overheid vinden, niet van een beperkte groep Utrechters. Daarnaast is het de verwachting dat het de snelheid van de beoordeling niet ten goede komt.
- *Recht op ondersteuning*: betrokken bewonersorganisaties moeten de juiste ondersteuning krijgen, financieel en in natura. Dit kan momenteel via een aanvraag bij het Initiatievenfonds of vanuit het budget voor de wijkplatforms. Dit moet geen exclusief recht zijn voor erkende gemeenschapsraden, maar bieden we aan alle bewonersgroepen die dat nodig hebben.

Reactie op het actief uitnodigen van Utrechters

Als college zijn we het eens met het voorstel om Utrechters actief uit te nodigen om op te komen voor hun eigen buurt of (sub-)wijk. Utrecht kent veel soorten bewonersgroepen: wijkcoöperaties, VVE's, buurtcomités, wijkplatforms, bewonersoverleggen, etc. We moedigen Utrechters aan zich te verenigen, initiatief te ontplooien en van zich te laten horen. De vorm waarin zij zich organiseren is

voor elke bewonersgroep anders en nadrukkelijk aan hen zelf om te beslissen. Dit verschilt per buurt en is afhankelijk van de behoefte van de actieve Utrechters, zij weten het beste wat er nodig is.

Conclusie
Wij adviseren u om niet in te stemmen met het initiatiefvoorstel. We denken dat het door EenUtrecht beoogde doel niet wordt bereikt met de voorgestelde acties. Het bieden van exclusieve rechten aan een specifieke bewonersgroep gaat in tegen de gedachte dat we er willen zijn voor alle Utrechters. In het voorstel staan waardevolle elementen die voor een deel al mogelijk zijn, maar waar nog meer gebruik van kan worden gemaakt. Bijvoorbeeld het beheren van een buurtbudget, verschillende ondersteuningsmogelijkheden en het geven van adviezen. We zien daarom het initiatiefvoorstel als een aanmoediging voor het stimuleren en faciliteren van die mogelijkheden bij Utrechters.

We werken als college aan hetzelfde doel als in dit initiatiefvoorstel is beschreven, onder andere met de start van een Burgerberaad, de versterking van de wijkplatforms, de herijking van Samen stad maken en de aanpak om te komen tot de Nota van uitgangspunten: Met elkaar, voor elkaar, Onderdelen van de Sociale basis en Basiszorg. We bouwen voort op de energie van bestaande bewonersgroepen en stimuleren Utrechters zich te verenigen op plekken waar dat nog niet gebeurt. Wij geloven erin dat deze beweging de eigenaarschap en zeggenschap van Utrechters vergroot en bijdraagt aan een manier waarop we goed samen de stad maken.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,